

архим. Василиј Гондикакис:

ПАРАБОЛАТА ЗА БЛУДНИОТ СИН

Лука 15, 11 - 21

11. ...Еден човек имаше два сина.
12. Помладиот од нив му рече на татка си: 'Татко, дај ми го делот што ми припаѓа од имотот!' И таткото им го подели имотот.
13. По неколку дена помладиот син, кога собра сè, отиде во далечна земја и таму го потроши својот дел, живејќи блудно.
14. И откако потроши сè, настана голем глад во таа земја и тој се најде во мака;
15. па отиде при еден човек во таа земја и се погоди, и тој го прати во своето поле да пасе свињи.
16. И страден беше да го наполни својот стомак со рокчиња, што ги јадеа свињите, но никој не му ги даваше.
17. А кога си дојде на себе, рече: 'Колку наемници при татка ми имаат леб во изобилие, а јас, пак, умирам од глад.
18. Ќе станам и ќе отидам при татка си и ќе му речам: 'Татко, згрешив против небото и пред тебе.
19. и не сум веќе достоин да се наречам твој син; но прими ме како еден од своите наемници.'
20. Па стана и отиде при татка си. И кога беше далеку го виде таткото негов, и се сожали на него, го прегрна и го целива.
21. И синот му рече: 'Татко, згрешив против небото и пред тебе, и не сум веќе достоин да се наречам твој син!'

Лука 15, 22 - 32

22. А таткото им рече на слугите свои: 'Изнесете најубава промена и облечете го, и дајте му прстен на раката негова и обувки на нозете;
23. па дотерајте и заколете угоено теле: да јадеме и да се веселиме,
24. оти овој мој син мртов беше и оживе, изгубен беше и се најде.' И почнаа да се веселат.
25. А постариот негов син беше в поле; и на враќање кога се приближи до куќата, чу песни и извици.
26. Па како повика еден од слугите, го праша: 'Што е ова?'
27. А тој му рече: 'Брат ти си дојде и татко ти закла угоено теле, оти го виде здрав.'
28. Тој се налути и нејќеше да влезе. Тогаш излезе татко му и го молеше.
29. А тој му одговори на татка си и му рече: 'Еве, ти служам толку години и никогаш не ја прекршив твојата заповед; и мене не си ми дал ни едно јаре за да се провеселам со моите пријатели;
30. а кога дојде овој твој син, што го упропасти својот имот со блудници, за него ти закла угоено теле.'
31. А тој му рече: 'Синко, ти си секогаш со мене и сè мое е твое;
32. но требаше да се зарадуваме и развеселиме, оти овој твој брат беше мртов и оживе, изгубен беше и се најде.'

ПАРОВОЛАТА ЗА БЛУДНИОТ СИН

ОТЕЦ ВАСИЛИЈ ГОНДИКАКИС Е РОДЕН НА ОСТРОВОТ КРИТ ВО 1936 ГОДИНА. СТУДИРАЛ ТЕОЛОГИЈА ВО АТИНА И ВО ЛИОН, ФРАНЦИЈА. ОД 1968 ГОДИНА Е ИГУМЕН НА СВЕТОГОРСКИОТ МАНАСТИР СТАВРОНИКИТА И Е ЗАСЛУЖЕН ЗА ОБНОВАТА НА ОПШТЕЖИТЕЛНОТО МОНАШТВО НА СВЕТА ГОРА. ОД 1990 Г. Е ИГУМЕН НА МАНАСТИРОТ ИВИРОН. НЕГОВИ НАЈПОЗНАТИ ТЕКСТОВИ СЕ: „УБАВИНАТА И ИСИХАЗМОТ НА СВЕТОГОРСКИОТ ЖИВОТ“, „ЕВРОПА И СВЕТА ГОРА“, „МОНАШТВОТО КАКО ВИСТИНСКИ БРАК“, „СВЕТИТЕЛОТ: АРХЕТИП НА ПРАВОСЛАВИЕТО“, „ЗНАЧЕЊЕТО НА ТИПИКОТ“, „ХИМНАТА НА ВХОДОТ“ И ДРУГИ. ВО НАРЕДНИВЕ БРОЕВИ ОД ПРЕМИН ЌЕ МОЖЕТЕ ДА СЕ ЗАПОЗНАЕТЕ СО НЕГОВОТО ТОЛКУВАЊЕ НА ЕВАНГЕЛСКАТА ПАРАБОЛА ЗА БЛУДНИОТ СИН.

БУНТОТ НА ПОМЛАДИОТ СИН - НАЧИНОТ НА КОЈ ТАТКОТО СЕ ОДНЕСУВА

Во оваа парабола она што го спасува помладиот син е неговото осознавање дека е син на својот Отец. Тој поседува едно вродено чувство за оваа врска; се изразува користејќи ја терминологијата на синовството.

Така е бидејќи живее во тој семеен контекст, во кој помладиот син може да бара: „Татко, дај ми ...“ (стих 12).

А сепак, синот е незрел и не сфаќа дека она што Му припаѓа на Отецот, Му припаѓа исто така и на Синот - тоа е неговиот грев и неговата слабост. Во почетокот, тој не разбира дека „сè мое е твое“ (стих 31), како што подоцна таткото ќе му рече на својот постар син. Затоа тој бара од татко му да му го даде делот од имотот којшто му се паѓа.

Грегот на помладиот син лежи во неговата внатрешна раздвоеност, во поделбата која зазема место во него. Оваа поделба и раздвоеност самата по себе е грев и зло. „Кратка дефиниција на злото е дека тоа не постои само по себе, со своја сопствена природа, туку тоа попрво е делумно отсуство на доброто“ (Свети Максим, ПГ 4, 301 А).

Таткото е величествен во неговата љубов. Тој не се грижи за себе туку повеќе е загрижен да спаси некој друг, своето дете. Тоа е неговата животна цел и највредниот дел од неговото постоење. Тој не се грижи за тоа што ќе рече светот за него ниту за тоа дека може да ја загуби својата добра положба ниту пак за тоа дека како татко може да изгледа неуспешен затоа што има син којшто го напуштил домот за да скита во далечни земји.

Татковата љубов е способна да оди подалеку од онаа на светската проценка или од онаа на бунтот на неговиот син. Од тие причини тој одбира да не му проповеда на својот син со зборови; тој знае дека од тоа ништо нема да испадне; неговиот син нема да го трогнат зборови.

Засега таткото мора да му дозволи да застрани, да страда, да ја научи лекцијата и самиот да си види.

Тој знае дека ова е опасно, можеби погубно, но не гледа друго решение.

Преку неговата љубов таткото секогаш ќе биде покрај својот син; макар и никогаш да не го напушти домот, татковата љубов се распространува и допира насекаде. Тој е толку великодушен што не се обидува да се брани или заштитува; тој не проба да го присили момчето. Попрво тој ќе го поучува син му страдајќи со целото свое битие во целосна тишина, земајќи го крстот на трпеливото исчекување.

Не му е на таткото до тоа да го присили својот син да остане, туку во прашање е да му даде на син му можност да се врати; работата е да се створат услови за да може неговиот син самиот да Му се врати Нему, Кој е извор на Животот. Овој двиг кон таткото го определува *синоӣ*.

Овој личносен двиг во правец на Отецот ја определува личноста на Синот. За рем пасусот од Јован 1, 1: „*καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν*“ (а не „*ἦν τὸ Θεόν*“) не ни кажува нешто за тајната на синовството и татковството?

Да му дадеш на другиот можност да се врати дома по своја волја; да направиш тој да биде способен да го најде домот и да го чувствува како свој; така што никогаш да не „заминува“ во смисла на тоа дека каде и да оди, при соодветно разбирање и однос на синот кон таткото, тој да биде во татковата куќа „во секое време и на секое место...“ (Света тајна Маслосвет; петта молитва)

И ТАТКОТО НАВИСТИНА БИЛ ТАТКО. ТОЈ НЕМАЛ ЖЕЛБА ДА ГО ПОСРАМИ СВОЕТО ДЕТЕ, ДУРИ И КОГА СЕ ЗНАЕЛО ДЕКА МОМЧЕТО ЌЕ БИДЕ ВО ОПАСНОСТ ОД ГУБЕЊЕ. ТОЈ НЕ САКАЛ ДА ГО ОБЕСЧЕСТИ ДУРИ И КОГА СЕ ЗНАЕЛО ДЕКА ОВОЈ НЕГОВ СИН МОЖЕ ДА УМРЕ. ТАТКОТО ГО ИЗВЕЛ СВОЕТО ДЕТЕ НА СЛОБОДА, ШТО Е И ОПАСНО И СПАСИТЕЛНО, НО СЕКОГАШ ГО ШТИТЕЛ СО СВОЈАТА БЕЗМЕРНА ЉУБОВ.

Без да каже нешто, „таткото им го подели имотот“ (стих 12). Тој му зборува на синот свој и се однесува кон него на начин за којшто знае дека синот ќе го разбере, а не на таков за којшто тој, таткото, знае дека е најдобар. Тој му го дава делот од имотот што го побарал. Но едно такво парче, откинато од лозјето на животот, кое ја содржи полнотата на вистината, ниту може да преживее ниту да донесе плод. Ова парче, земено насила или во бунт - кога и како и да сакаме - нема да нè води ниту да нè одведе до животот и рајот, ами до уништувањето и очајот. Што и да собереме со нашата бунтовничка волја - „кога (тој) собра сè“ (стих 13) - ние го расфрламе со нашиот развратен живот - „(тој) го потроши својот дел, живејќи блудно“ (стих 13) - или тоа, може да се каже, е без спасение (α-σωτηρια), не-спасено, во мизерија, грешно, без Бога,

на начин спротивен на природата (παρα-φυσιν).

Еден таков дел бргу ќе свене, ќе се исуши и ќе се расфрла. Ќе заврши во состојба на јаловост во која животот е одвоен од духовниот живот. Во оваа состојба не постои светлина, нема плодородност и нема иднина за човештвото.

Тоа е состојба во која сè мириса на расипаност и гниење; тоа е смрт. Напротив, делот кој ни го дава Бог доаѓа од телото кое е и човечко и Божествено (θεανθρωπινο σωμα) кое, макар и скршено, е секогаш неделливо; тоа е јадено но никогаш изедено. Тоа е само мал дел од квасецот, а сепак ја содржи сета моќ на Царството; тоа го спасува космосот и ги потквасува „трите мери“ (τρια σατα) на сето создание.

СÈ ШТО Е ЛАЖНО ЌЕ НÈ НАПУШТИ И ЌЕ ГО СНЕМА

Сè што е лажно и прелестно ќе се разоткрие во разгорената печка на стварноста; ќе исчезне и ќе го снема. Ќе нè напушти, така што ќе останеме сами, одвоени и гладни - туѓинци во далечна земја, каде сè се потрошува без да се надополнува - „откако потроши сè...“ (стих 14)

И сега, помладиот син не само што потрошува сè, туку, уште повеќе, голем глад се појавил во таа земја. Во тоа далечно место никој не може да го живее „добриот живот“ вечно. На крајот, големиот глад почнал да го мачи секого; никој не можел да помо-

гне никому. Во овие околности, условите се влошуваат и водат кон беда и целосно губење на она што значи да се биде човек. И како некој кој требал да побара помош и да проба да се придружи кон „еден човек во таа земја“ (стих 15), тој е турнат уште подолу и е испратен да пасе свињи, испратен е на пастирските страдања. Направен е пастир на свињи, а и тој самиот станал свиња. Му ја одрекле неговата природа и неговото благородно потекло; го сметале за животно. Му ја одрекле дури и свинската храна, но дури и да му даделе малку би било како ништо и да не примил; гладот би останал бидејќи свинската храна е нејадлива. Нашата потреба е за друг вид на храна.

СÈ ШТО Е ВИСТИНИТО ОСТАНУВА ТРАЈНО И НÈ СПАСУВА

Неволјите што ги претрпел помладиот син во таа далечна земја откриле што имал тој скриено длабоко во себе; тие ја изнеле неговата трпеливост и неприкосновеност од него. Тој научил кој може да му помогне и кон кого може да се прилепи и да побара прибежиште - *Кон Тебе се приближи душата моја, Твојата десница ме поддржува* (Псалм 62, 8). Му покажале кој е *шпедар и милослив* (Псалм 144, 8) и каде прехраната, животот и воскресението постојат за секого: *Можеби изгубив сè. Можеби и самиот сум изгубен* - „изгубен беше“ (стих 24) - *можеби веќе сум мртов* - „овој мој син мртов беше“

(стих 24). Но останува нешто што не се губи и што не може да умре - мојот Отец и Неговата љубов. Тој е „силен во милоста и благ во крепоста“ (Вечерна служба). *Знам; го доживувам шгоа.* Не се осмелувам да помислам за неговите синови - недостоен сум за тоа - затоа ќе размислувам за неговите слуги, како се однесува кон нив и колку задоволни се тие. Во оваа земја јас сум најмен слуга кој не прима плата; роб сум кој не добива леб.

Ќе станам, ќе се вратам и ќе му речам на татко ми, „згрешив против небото и пред тебе“ - пред Тебе Којшто Си небесен татко, пред Тебе којшто имаш таква љубов, што ги исполнува небесата и земјата, пред Тебе којшто ме следеше и беше со мене дури и овде, во оваа далечна земја на крајна беда, расипаност и одрекување.

Не сум достоин да се наречам твој син. Паднав. Го изгубив синовството мое. Тоа е мојот грев и мојот единствен престап. Не тоа што го потрошив твоето наследство; сигурно мојот грев не би можел да е нешто толку незначајно и од тварна природа, а кое би можел да го поправам со свои средства. Не би можело да е нешто што би можел да го заработам со сопствен труд за да ти го вратам.

Не, јас ја прекршив едината врска која еден син ја има со својот татко. Сега не можам да сторам ништо, бидејќи ми покажа повеќе почит отколку што заслужив. Ти ме уби со твоето примерно однесување.

Ако ти не беше толку великодушен во љубовта, ако не постапи кон мене како што постапи, ако не беше толку совршен во секој поглед, ако само малку беше за обвинување, тогаш можеби ќе најдев некој изговор за да тргнам по патот на самооправдувањето.

Но едноставно не е така. Твојата безусловно нежна љубов и трпение ме оставија занемен, втрештен и без оправдување; јас штотуку почнав да сфаќам.

Навистина ли морав да отидам во такви далечини за да го разберам тоа? Морав ли да отидам толку далеку, та целосно изгубен, дури и мртов, да го разберам значењето на спасението и животот? Не знам што да речам. Но, сè посочува кон една работа - мојата глупавост и подлост. Твојата великодушност и љубов ме надвладува и крши.

Доаѓам кај тебе; повлечен сум од тебе, повлечен од твојата љубов која однатре ме привлекува и успокојува. Направи ме твој слуга. Вината е моја, добрината и животот се твои.

„Татко, згрешив против небото и пред тебе, не сум веќе достоин да се наречам твој син; но прими ме како еден од своите наемници“ (стих 19).

СРЕДБАТА НА ПОМЛАДИОТ

Пред и да стигне синот до куќата, таткото го гледа оддалеку и истрчува за да го пресретне. Без да каже ниту збор, тој сочувствително го прегрнува син му околу вратот и го целива пламено.

За миг синот сфаќа сè; го добива неговиот одговор: таткото ја чул негова

СИН СО НЕГОВИОТ ТАТКО

та исповед, ја знаел пред да биде речена. Го видел својот син пред неговото враќање. Тој бил со него, иако синот не можел да го види. „Макар и отсутен, кој и да е, ако љуби со совршена љубов, тој е заедно со оној кого го љуби како да е присутен, без да биде виден од некого.“

(Авва Исаак, *Аскејтски омили*)

Сепак синот почнува да се исповеда; зборовите сами излегуваат од неговата уста; тие се излеваат од неговото срце; мораат да бидат истерани. Исто како воздишка или длабок здив кој мора да излезе надвор од него за да го ослободи. Тој ја кажува исповедта токму како што ја беше замислил... само, не ја довршува. Тој зборува за неговиот грев, за неговиот престап и тогаш... запира. Решава да не ги доврши своите мисли; решава да не побара да постане татков слуга. Потресен е од поројот на љубов кој надоаѓа и го крши; пред лицето на таа љубов тој не може да одговори. Едноставно го исповеда својот грев и паѓа во тишина.

Ред е на таткото да зборува и како и син му, тој „зборува“ сосема јасно преку молчење. На своето дете тој не му кажува ништо за своите чувства. Не спомнува дали страдал ниту колку многу болка почувствувал кога син му заминал. Ниту пак ја спомнува радоста своја ниту колку многу радост тој сега чувствува кога син му е вратен. Овие работи не се изразуваат со зборови; простите зборови се незгодни во вакви моменти - тие се излишни. Тој не може да му зборува на овој негов син, кој станал достоин за молчење и за неговата татковска љубов. Како може да му даде звук на неизречливото кога тоа само би ја намалило јаснотијата и самосведоштвото на работите кажани единствено во молчење?

И значи, таткото не му вели ништо на својот син. Мистичното изразување ($\mu\sigma\tau\alpha\lambda\omicron\upsilon\gamma\iota\alpha$) на нивната врска како да зема место на светост ($\hbar\epsilon\rho\omicron\upsilon\beta\rho\upsilon\epsilon\tau\alpha\iota$) во сферата на длабоката тишина и пламената љубов којашто го прави јазикот нем.

Затоа тој зборува заповедајќи им на слугите, „изнесете најубава облека и облечете го... заколете угоено теле“ (стих 22 - 23). Да се веселиме, „оти овој мој син мртов беше и оживе, изгубен беше и се најде“ (стих 24).

Од почит кон својот син, тој може да им зборува само на другите. Зборовите кои ги употребил таткото зборувајќи им на слугите - „овој мој син мртов беше и оживе, изгубен беше и се најде“ - ја откриваат голема-

та драма и радост којашто тие двајцата, таткото и синот, ја преживеале и продолжуваат да ја искусуваат.

Во почетокот на параболата таткото не зборува; дури и сега не вели ништо. Неговото молчење не покажува рамнодушност ниту неуспех во насетувањето на димензиите на драмата. Тој не бил нечувствителен кон опасноста со која син му имал да се соочи кога избрал да го напушти домот. Овде нема ни трага од незаинтересираност или ладност кои би укажувале на рамнодушност или на недостаток од чувства. Таткото преживува сè; тој надминува сè со својата безгранична љубов. Таткото го следи својот син и го придружува дури до состојбата на целосна изгубеност и смрт. Тој е погребан со него. И без да ги чуе поединостите, таткото ја знае „одисејата“ низ којашто пропатувал неговиот син. Тој знае дека син му вистински го вкусил пеколот, загубата и смртта.

Значи, синот бил пронајден, спасен и вратен во живот од друга сила која отсекогаш постоела во него и издржано го придружувала. Постои сила на синовството и сила на татковството. Блудникот најпрво бил син; тој и двата пати повикал ‘Татко!’, на почетокот кога заминал и потоа, кога се вратил.

И таткото навистина бил татко. ТОЈ НЕМАЛ ЖЕЛБА ДА ГО ПОСРАМИ СВОЕТО ДЕТЕ, ДУРИ И КОГА СЕ ЗНАЕЛО ДЕКА МОМЧЕТО ЌЕ БИДЕ ВО ОПАСНОСТ ОД ГУБЕЊЕ. ТОЈ НЕ САКАЛ ДА ГО ОБЕСЧЕСТИ ДУРИ И КОГА СЕ ЗНАЕЛО ДЕКА ОВОЈ НЕГОВ СИН МОЖЕ ДА УМРЕ. ТАТКОТО ГО ИЗВЕЛ СВОЕТО ДЕТЕ НА СЛОБОДА, ШТО Е И ОПАСНО И СПАСИТЕЛНО, НО СЕКОГАШ ГО ШТИТЕЛ СО НЕГОВАТА БЕЗМЕРНА ЉУБОВ.

И НЕГОВАТА ТАТКОВСКА ЉУБОВ ЈА ПОБЕДИЛА СМРТТА И РАЗГОРЕЛА ГОЛЕМА РАДОСТ И ПРАЗНУВАЊЕ ЗА КОИШТО УГОЕНОТО ТЕЛЕ БИЛО ЖРТВУВАНО. СВЕТИТЕ ОТЦИ ВЕЛАТ ДЕКА ОВА ТЕЛЕ ГО ПРЕТСТАВУВА СИНОТ БОЖЛИ, ДОДЕКА ПРАЗНУВАЊЕТО ЈА ИЗОБРАЗУВА БОЖЕСТВЕНАТА ЛИТУРГИЈА КОЈА Е СОБОРОТ ($\sigma\upsilon\nu\alpha\zeta\iota\varsigma$) НА ЦРКВАТА И НЕЈЗИНИОТ ЖИВОТ.

од англиски: о. Онуфриј